

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра німецької та романської філології

СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ТЕКСТАМИ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО
СТИЛЮ НА ЕТАПІ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 471 групи
Спеціальності: 014.02 Середня освіта
(мова і література французька)
Освітньо-професійної програми:
Середня освіта (мова і література
французька)
Музаффарова Наїля Габілівна
Керівник: к. п. н., доцент Голотюк О.В.
Рецензент: к. п. н., доцент Кіщенко Ю.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АРГО, ДИСКУРС ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ДИСКУРС	6
1.1. Арго та просторіччя у сучасній французькій мові.....	6
1.2. Поняття «дискурсу» в лінгвістиці.....	12
1.3. Публіцистичний стиль та публіцистичний дискурс	16
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ АРГО І ПРОСТОРІЧЧЯ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	25
2.1. Лінгвістичні особливості арго та просторіччя.....	25
2.2. Особливості використання арго і просторіччя в публіцистичному дискурсі Франції.....	31
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ПУБЛІЦИСТИЧНИМИ ТЕКСТАМИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	37
3.1. Специфіка текстів публіцистичного стилю.....	37
3.2. Особливості вивчення публіцистичних текстів на уроках французької мови.....	39
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	51
Додаток А.....	52
Додаток Б.....	53
Додаток В.....	54
Додаток Г.....	55
Додаток Д.....	56
Додаток Е.....	57

ВСТУП

Наше дослідження присвячене вивченню специфіки вживання просторіччя та арго в публіцистичному дискурсі на етапі профільної середньої освіти навчання французької мови.

Мова – це складна система, яка постійно змінюється, причому лексика є найбільш динамічною складовою, яка активно зазнає змін. Політичні, економічні, соціальні фактори, науково-технічна революція ХХ століття постійно викликають появу нових понять, а водночас і нових слів чи переосмислення старих понять, а також існування різновидів розмовної лексики (різні молодіжні сленги, арго, жаргони, професіоналізми, діалекти різних частин країни або міст, а іноді і кварталів). Всі ці зміни, як правило, відбиваються у публіцистичному дискурсі, бо саме текст друкованих видань будь-якої країни, котрий націлений на широку аудиторію, віддзеркалює всі інновації, актуальні теми, поняття, а отже вимагає використання різноманітної лексики, у тому числі зниженої.

У наукових працях кінця ХХ століття акцент був зроблений на особливостях функціонування лексики розмовного мовлення в сучасній пресі різних країн. Однак, до цього часу комплексний аспект системно-структурного та функціонально-семантичного аналізу, присвяченого ролі арготичної лексики та просторіччя в сучасній французькій мові преси, ще не вичерпано. Крім того, теоретично ще не до кінця осмислені лінгвальні та позамовні чинники, що сприяють проникненню арготизмів у літературну мову. У сучасній французькій мові наразі спостерігається збільшення динаміки цього процесу, який спричинений мовою засобів масової комунікації.

Актуальність дослідження визначається тим, що розмовна мова та арго, які раніше використовувались в обмеженому колі

спілкування в певному стилі, а саме розмовно-побутовому, зараз почали входити до лексичного складу публіцистичного та медійного дискурсів. Процес арготизації друкованої преси відбувається тому, що вона, конкуруючи з іншими засобами масової інформації в боротьбі за аудиторію, намагається зафіксувати в текстах ритм, інтонацію, емоційність та фонетичні особливості розмовного мовлення. З іншого боку, слід зауважити, що друковане слово впливає на мовленнєву культуру читачів, тобто мова засобів масової інформації отримує престижність у мовленнєвій свідомості і є об'єктом наслідування у носіїв мови.

Підвищений інтерес дослідників до вивчення проблем функціонування одиниць нелітературного мовлення з національною та соціальною специфікою, зокрема арготизмів і просторіччя, спричиняється їх проникненням у мову художньої літератури і преси, у сфері використання літературного мовлення, у навчальний матеріал з французької мови як іноземної. Неодноразово відзначалася про необхідність вивчення мови ЗМІ, тому що в ній найбільш явно і повно відображаються процеси розвитку мови на всіх рівнях. ЗМІ існують у двох формах: усній та писемній.

Об'єктом дослідження є арго та просторіччя у французькій мові.

Предметом дослідження є специфіка вживання арго і просторіччя в публіцистичному дискурсі на прикладах французьких видань і текстів підручників у закладах середньої освіти.

Мета роботи полягає в виявленні специфіки вживання арго і просторіччя в публіцистичному дискурсі.

Завдання:

- визначити поняття арго та просторіччя;

- виявити основні властивості та особливості публіцистичного дискурсу;
- розглянути аргі і просторіччя як лексичний феномен у французькій мові;
- виявити специфіку вживання аргі і просторіччя в публіцистичному дискурсі шляхом аналізу текстів основних французьких друкованих видань (тексти газет, журналів);
- проаналізувати використання просторіччя та аргі при вивченні французької мови у закладах середньої освіти.

Матеріалом дослідження слугували французькі друковані видання: *Elle, Le Monde, Le Nouvel Observateur, Marie-Claire, Paris Match, Vogue* та шкільні підручники: *L'oiseau Bleu, Le français en perspective, Belleville, Le Nouveau Taxi, Français. DALF (niveau avancé)*, підручник «*Français*» для учнів 11-го класу ЗСО.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що було визначено та охарактеризовано терміни дискурс та публіцистичний дискурс, розкрито кореляцію понять публіцистичний дискурс та публіцистичний стиль, виокремлено лінгвістичні особливості французького аргі та просторіччя, виявлено специфіку вживання аргі і просторіччя в публіцистичному дискурсі.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю їх використання в курсових та дипломних роботах, для перекладу французьких газетних текстів українською мовою; окремі підрозділи роботи можна використати для викладання теоретичних дисциплін із лексикології, зі словотвору, зі стилістики (емоційно-оцінний компонент стилістичного значення).

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

АРГО, ДИСКУРС ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ДИСКУРС

1.1. Арго та просторіччя у сучасній французькій мові

Мова людей різна в сім'ї і на роботі, в театрі і в магазині; публічний виступ політика відрізняється від доповіді вченого на науковій конференції або мови адвоката в суді, лист родичам або друзям пишеться інакше, ніж заява в адміністрацію і т.д. Мова людини залежить від багатьох факторів, серед яких рівень освіти, соціальний статус, взаємини співрозмовників, форма спілкування (усна, писемна і т.д.), психічний стан мовця та ін. Важливо підкреслити, що в кожному конкретному випадку мова людей відрізняється не тільки вибором лексики, а й вимовою й уживаними формами слів і синтаксисом. Вибір мовних засобів можливий, таким чином, на всіх рівнях: фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному і т.д. За сферою вживання різняться загальноживані слова, які зустрічаються в усіх сферах спілкування, вживаються усіма соціальними групами незалежно від віку, статі, освіти, професії і т.д. (*jour, nuit, grand, petit, table, bien, voir, travailler* і т.д.) і спеціальна термінологія, яка поділяється на такі сфери, як адміністративна, наукова (хімічна, фізична, математична, лінгвістична, медична і т.п.), суспільно-політична та ін. Всім письмовим стилям властива, крім того, деякий спільний прошарок лексики, іменованій книжковою, літературною, піднесеною.

Просторіччя (*langage populaire*) - це мова повсякденного спілкування. Французька національна мова формувалася на основі утворення єдиної нації. XVI століття стало поворотним пунктом, який поклав початок централізації французького суспільства - його державності та мови. У період панівного становища латинської мови

«французька мова» була свого роду просторіччям, таким собі розмовним койне, обслуговуючим повсякденне спілкування. В ході тривалого розвитку французька мова витісняє свого суперника і стає основою літературної норми, по відношенню до якої всі інші мовні факти вже стають «відхиленням» від норми, тобто просторіччям. Формується єдиний національний літературний стандарт, який скасовує або поглинає нелітературні явища. Просторічні, «вulgарні» явища починають співвідноситися з промовою простолюдина, представника «низів» суспільства. До середини XIX століття виникає поняття *langue populaire*, що охоплює уявлення про паризьку «мову низів». В останні десятиліття сфера використання просторіччя істотно розширилася. Воно звучить сьогодні в побутовому спілкуванні, в публічних промовах, в ЗМІ та інтернеті, широко зустрічається в художній літературі. І навіть деякі елементи просторіччя поступово входять в розряд, відповідний нормі.

Просторіччя – це справжня французька мова; це повсякденна і природна мова французького народу. Французьке просторіччя сьогодні - це те, що знаходиться за межами норми і протистоїть літературній мові, різновид розмовної мови.

Відмінності між літературним і повсякденним просторіччям помітні майже в всіх мовах, а їх змішання сприймається як грубе порушення норми. Відмінності між ними особливо яскраво виражені не тільки в різному підборі слів, але і в їх різному розташуванні. «У французів, - писав Ж. Вандриес, - мова писемна і мова усна так далекі один від одного, що можна сказати: по-французьки ніколи не говорять так, як пишуть, і рідко пишуть так, як кажуть ... Логічний порядок слів, властивий письмовій фразі, завжди більш-менш порушений у фразі усній» [52, с.100].

Слід зазначити, що розмовно-обігова лексика (*lexique familier*) сьогодні все ширше вживається французами, проникаючи на

сторінки газет, книг, на телеекрани. Перебуваючи на кордоні літературної норми, ці слова не порушують її і характеризуються лише своєю виразністю, образністю. Багато слів проникли в мову французів з просторіччя або арго, втративши поступово своє грубувате або вульгарне забарвлення. А оскільки процес стилістичної еволюції йде постійно, різні словники, різних авторів, у різний час фіксують різні стилістичні нюанси тих чи інших термінів, що обов'язково слід мати на увазі при роботі зі словниками.

Що стосується терміну "арго", то він вживається сьогодні в трьох значеннях. По-перше, арго - це мова декласованих елементів суспільства (*argot du milieu*), бажаючих, щоб їх мова залишалася незрозумілою для непосвячених. Це споконвічне значення терміна арго. По-друге, частина секретного арго проникла з часом в спільну мову (*gonzesse, rombière, etc.*) і також стала позначатися терміном арго. Нарешті, цим терміном позначається також професійне арго, тобто усна термінологія, використовувана в різних професійних сферах [27, с.82]. Існує, наприклад, театральне арго, спортивне, військове, учнівське арго і ін.

Багато інтернаціональних слів є в хімії, медицині. Самі назви наук теж являються інтернаціональними словами. Усі ці слова, які входять в міжнародний фонд наукової термінології і здатність їх "бачити", дуже полегшує читання і переклад [14, с.150].

Крім того, слова діляться згідно тривалості їх використання в мові: одні зберігають свою життєздатність протягом тривалого часу і використовуються і в наш час. Сьогодні, деякі потрапляють в забуття, а інші навпаки утворюються.

Арго - це стиль (реєстр) мови, який належить певній соціальній групі та має на меті виключити третю, сторонню особу зі спілкування. Спочатку арго мав функцію зашифрувати висловлювання. Ця мова мала також пізнавальну функцію: визначити

членів групи та показати їх мовну відмінність від решти суспільства [1].

Значущість шифрувальної та ідентифікаційної функцій значно відрізняється у різних видах арго. Слід відзначити, що ідентифікаційна функція переважає над шифрувальною у сучасній мові французького передмістя: мова передмість не стільки має на меті приховати зміст висловлювання, скільки виявити належність до певної соціальної групи.

Щоб бути постійно незрозумілим для третьої особи, арго постійно змінює, оновлює засоби висловлювання, які поступово знаходять своє відображення у словниках. Арготична лексика широко представлена у словниках загального типу, а також спеціальних словниках. Для бажаючих опанувати цей пласт лексики існує підручник «Méthode à Mimile», édition du Rocher, 1998, автори якого Альфонс Вудар та Люк Ет'єн пропонують серію діалогів у стилі арго та їх пояснення літературною мовою.

Багато слів та виразів літературної мови мають безліч еквівалентів в арго. Пальма першості належить таким словам як гроші, жінка, кохати, які мають сотні еквівалентів в арго. Наведемо приклади: літературне слово «*argent*» (гроші) має такі відповідності в арго: *artiche, as, aspine, aubert, avoine, balles, beurre, biftons, blanquette, blé, boules, braise, bulle, caire, carbure, carme, craisbi, douille, fafiots, fifrelins, flouze, fourrage, fraîche, fric, galette, galtouse, ganots, gibe, graisse, grisbi, japonais, love, maille, mornifle, némo, os, oseille, osier, pépètes, pèse, picaillons, pimpions, plâtre, pognon, radis, ronds, sauce, soudure, talbins, trêfle, thune...*

Слово *femme* (жінка) має наступні еквіваленти в арго: *bombe, frangine, gerce, gisquette, gonzesse, greluche, greluse, grognasse, meuf, nana, nière, polka, poupée, soeur, souris, star, taupe...*

Значна кількість арготичних слів та виразів відображає прийняття їжі (*manger*): *bequeter, bouffer, boulotter, briffer, casser la croûte, casser la graine, claper, croûter, galimafrer, grailler, jaffer, mastéquer, morfiler, tortorer...*

Існує кілька видів арго. Найпоширенішим інноваційним різновидом арго є **verlan**, тобто заміна порядку складів слова, наприклад: *flic-keuf, mec-kem, café-féca, arabe-rabza*. Хоча *verlan* часто є ознакою недостатньої освіти людини та є маргінальним вживанням, він залишається лінгвістично дуже багатим та цікавим. Перехід від звичайної літературної мови до *verlan* проходить завдяки чотирьом процедурам:

- а) зміна останньої голосної,
- б) розрив слова,
- в) інверсія,
- г) скорочення або випадіння останнього складу.

Наприклад: *la chebou – la bouche* (рот); *c'est comme as – c'est comme ça* (це так); *ça cheamar (ça marche)* - справи ідуть добре; *reuch (cher)* - дорогий; *zarb (bizarre)* - чудернацький; *gémán (mangé)* – їв.

Також існує різновид арго під назвою **javanais**, тобто арго, коли між складами вставляють *av* та *va*, наприклад, *Marcel – Mavarçavel*.

Є і також такий вид арго як **louchébet** (або *largonji*). Він схожий на *verlan* та *javanais*. Наприклад: *boucher-louchébet; à poil – à loilpé; femme – lamfé; gigôt – ligogem* (задня бараняча ніжка); *monsieur – lesieum; patron – latronpuche*.

У сучасній мові розповсюдженим словом є *loufoque* (від *fou*), яке сформувалося вищезгаданим засобом. Правопис цих слів є фонетично залежним. Деякі слова із *louchébet*, цього різновиду арго завдяки письменнику П'єру Даку, батько якого був м'ясником, стали загальноновживаною мовою.

Поширенню арго сприяє література. У своїх творах письменники намагалися відтворити певну стилізацію мови персонажів, їх характерне усне мовлення. Це поставило проблему відокремлення мовних реєстрів. Особливої гостроти ця проблема набула у ХХ столітті. Взагалі існування арго в літературі підтверджено у ХІІІ столітті. Всім відомі твори Ф.Війона, які він писав на арго. Зацікавленість французьких письменників арго починається з друку мемуарів колишнього каторжника Відока, а також «Паризьких таємниць» Ежена Сю. Використовували арго як засіб характеристики персонажів О.де Бальзак у романі «Блиск та бідність куртизанок», В.Гюго у романі «Знедолені». Особливо часто використовується арго у період третьої республіки у творах Е.Золя та інших письменників. Пізніше його вживали такі письменники, як Мак Орлан, Огюст Ле Бретон, автор серії «чорних» романів та поет Арістід Брюан. Слід зазначити, що найчастіше в літературі письменники використовують арго паризького регіону. Цей різновид арго використовував письменник-новатор Луї-Фердинанд Селін, та літератор Сан Антоніо, а також Мішель Одіар у кіно. Публіка захоплювалася піснями П'єра Перре, Рено, теж написаними на арго. Арго стало невід'ємною частиною будь-яких реалістичних творів та значно поширилося на повсякденну мову, тому заслуговує більш детального вивчення.

Отже, арго – це особлива мова деякої обмеженої професійної або соціальної групи, що складається з довільно видозмінених елементів одного або кількох природних мов. Арго вживається, як правило, з метою приховування предмета комунікації, а також як засіб відокремлення групи від іншої частини суспільства. Термін «арго» частіше вживається у вузькому сенсі, позначаючи спосіб спілкування декласованих елементів, поширений в середовищі злочинного світу (злочинське арго).

1.2. Поняття дискурсу в лінгвістиці

Поняття дискурсу є одним із основних понять сучасної прагматичної лінгвістики та лінгвістики тексту. Сучасні уявлення про дискурс відображають увесь хід лінгвістичної науки. У першій половині ХХ століття мовознавство протягом досить тривалого періоду було зосереджене на вивченні однієї з двох діалектично зв'язаних сторін мови – мовної системи, але, починаючи з другої половини 60-х років, центр уваги лінгвістів переноситься на іншу сторону цієї діалектичної єдності – мовленнєву діяльність та її продукт – дискурс, формальні характеристики якого були сформульовані у 1952 році З. Херрісом. У більш широкому розумінні дискурс – складна єдність мовної практики та екстралінгвістичних факторів, необхідних для розуміння тексту.

Оскільки дискурс поєднує соціальні вимоги з мовними, тому його вважають соціолінгвістичним явищем. Цей феномен став ключовим у наукових доробках таких вітчизняних та зарубіжних лінгвістів як Ф. Бацевич, І. Бехта, Ю. Габермас, Т. ван Дейк, В. Кінч, Ф. де Сосюр, Зільберт, В. Красних, К. Кусько, В. Звєгінцев, Н. Арутюнова, Г. Почепцов, К. Серажим, М. Фуко, та багатьох інших. Дискурс є формою взаємодії мови та мовлення. За вихідну точку у критичному трактуванні дискурсу подекуди беруть наукову традицію. Для прикладу, існує англо-американська лінгвістична традиція, яка зосереджена на інтерактивній взаємодії відправника і реципієнта інформації та за якою дискурс – зв'язне мовлення, а також когнітивно орієнтована традиція дискурсного аналізу Т. ван Дейка, зосереджена на прагматичній стороні зв'язності дискурсу, що фактично є лише одним з підходів до розгляду феномена дискурсу [32, с. 68]. Пропонуємо звернути увагу на найбільш усталені в сучасній лінгвістичній та філософській літературі тлумачення поняття “дискурс”.

Теорія дискурсу як прагматизованої форми тексту бере свій початок у концепції Е. Бенвеніста, який розмежовував план дискурсу –

мовлення, яке привласнюється людиною, яка говорить і план оповідання. Під дискурсом Е. Бенвеніст розуміє “усіляке висловлювання, яке зумовлює наявність комунікантів: адресата, адресанта, а, також, намірів адресанта певним чином впливати на свого співрозмовника” [6, с. 276]. Голландський дослідник Т. ван Дейк розглядає дискурс як складне комунікативне явище, що включає в себе соціальний контекст, інформацію про учасників комунікації, знання процесу складання текстів та сприйняття текстів. Таким чином, дискурс поєднує соціальні вимоги з мовними, тому його вважають соціолінгвістичним явищем.

Філософське звучання термін набув завдяки роботам М. Фуко. “Дискурсія” розуміється ним як складна сукупність мовних практик, що беруть участь у формуванні уявлень про той об’єкт, що вони припускають. За визначенням М. Фуко, дискурс є майже “мовленням”. Фуко цікавить не денотативне значення висловлення, а, навпаки, вичитування в дискурсі тих значень, що мають на увазі, але залишаються невисловленими, невираженими, перебуваючи позаду “уже сказаного”.

У праці “Археологія знання” М. Фуко не лише дав визначення дискурсу, а й увів нові терміни, які містять це поняття. Це дискурсна подія, дискурсна формація, дискурсна практика тощо. Дискурс у М. Фуко – це, звичайно, текст. Але його не можна уявити звичайним мереживом слів. “Дискурс – це тонка контактуюча поверхня, яка зближує мову і реальність, змішує лексику та досвід” [33, с. 49] Джерелом дискурсу в М. Фуко є дискурсні події, які розглядаються як первинний матеріал. Вони знаходяться в основі фраз або висловлювань, які разом утворюють дискурс [33, с. 28]. Більш точно визначення дискурсу він пов’язував з поняттям дискурсної формації. Дискурсною формацією він називав висловлювання разом з певними принципами й закономірностями, на основі яких вони будуються. Відтак дискурс він

розумів як сукупність висловлювань, що належать до однієї й тієї ж дискурсної формації.

Багато в чому завдяки роботам Фуко, Альтюссера, Дерріди, Лакана французька школа дискурсного аналізу відрізняється більшою філософською спрямованістю, увагою до ідеологічних, історичних, психоаналітичних аспектів дискурсу. Заслуговує на увагу дещо інакше тлумачення дискурсу сучасного німецького філософа Ю. Габермаса. Дискурс у нього – це більше ніж розмова, в якій співбесідники не думають про дотримання правил мовленнєвої комунікації. Це діалог, що ведеться за допомогою аргументів, які дають змогу виявити загальнозначуще, нормативне у висловлюваннях. Але якщо виявлена нормативність висловлювань, то тим задана і нормативність вчинків.

Дискурс забезпечує комунікативну компетентність, яка поза дискурсом відсутня. Як вважає дослідник, лише у випадку, коли учасники діалогу випрацювали спільну думку, можна говорити про дискурс. Дискурс в ідеалі – це взірець, модель вироблення комунікативної компетенції.

На думку Ю. Габермаса, проблема людей не в тому, що вони нібито втрачають свою індивідуальність, а в тому, що їхнє спільне співіснування страждає недостатньою комунікативною зрілістю [34, с. 17, 26]. Різниця у поглядах М. Фуко та Ю. Габермаса полягає у тому, що у першого дискурс асоціюється із лінгвістичним розумінням дискурсу, оскільки акцентується увага на лінгвістичних одиницях: слові, фразі, вислові, тексті тощо, хоча цілковито не збігається з ним. У другого ж – він набуває морально-етичного забарвлення, оскільки його головна функція – виробити не лише спільну думку, а й спільні норми та правила поведінки людей у суспільстві.

Зважаючи на велику кількість досліджень, поняття дискурсу у сучасній вітчизняній лінгвістиці трактується неоднозначно. Думки вчених розходяться наступним чином, виділяючи такі основні

інтерпретації: У рамках першого підходу спроба визначити текст через дискурс або дискурс через текст приводить до визначення первинності тексту/дискурсу. Так, В. О. Звєгінцев характеризує дискурс як “елементарну одиницю тексту, тобто складне ціле або змістовну єдність, що вирізняється на рівні мови і, як правило реалізується у вигляді речень, пов’язаних між собою смисловими зв’язками”.

Заслуговує на увагу погляд іншого лінгвіста, В. В. Красних, який зробив спробу поглянути на дискурс з точки зору когнітивних структур, що лежать в основі мовної компетенції. На противагу В. О. Звєгінцеву, він вважав текст “елементарною (тобто базовою, мінімальною та основною) одиницею дискурсу” – явищем не тільки лінгвістичним, а й екстралінгвістичним. На його думку, текст володіє формально-змістовою структурою, яка допомагає вичленити його в дискурсі. Текст є продуктом як мовлення, так і мислення, продуктом, який вперше з’являється в момент породження його автором і може переживати наступні переродження при сприйнятті його реципієнтом. На формування концепту тексту здійснюють вплив два фактори: ситуація та індивідуальний мовний простір автора. О. Т. Ішмуратов ототожнює дискурс з певним видом тексту. Так, дискурс – це текст, який містить міркування, тобто текст, в якому фіксується певний хід думки, а комунікативний дискурс – це текст, що містить взаємозалежні судження деяких суб’єктів [17, с. 171].

За визначенням Н. Д. Арутюнової, дискурс – “зв’язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними, психологічними факторами; це – текст, узятий в аспекті подій; мовлення, що розглядається як цілеспрямоване соціальне явище, дія, як компонент, що приймає участь у взаємодії між людьми і механізмах їх свідомості. Дискурс – це мовлення, занурене у життя”.

Отже, аналізуючи все вищесказане, ми можемо зробити висновок: не зважаючи на те, що теорія дискурсу вже досить тривалий час

опрацьовується і досліджується вченими-лінгвістами, загально визнаного підходу та універсального визначення поняття “дискурс” ще досі не існує. Це поняття можна розглядати з точки зору найрізноманітніших аспектів: як комунікативного процесу, як тексту, як системи, як комунікативної події. Проте, не зважаючи на те, що всі ці підходи і теорії базуються на різноманітних рисах та характеристиках, вони не заперечують одні одних.

Слід зауважити, що розмитість поняттєвої структури терміна дискурс пояснюють двома причинами: історією формування, коли у семантичній пам’яті лексеми утримуються ознаки попередніх підходів і вживань, а також повною невизначеністю місця поняття дискурс у системі категорій та модусів існування мови .

Як слушно зазначає Ф. С. Бацевич, сучасне розуміння дискурсу знаходиться у межах двох підходів, які можуть мати спільні риси з позицій комунікативної лінгвістики: дискурс – текст і дискурс – комунікація.

Отже, на основі усього вищезазначеного можна сформулювати узагальнене визначення дискурсу. Дискурс є складним і багатоаспектним феноменом. Дискурс – це комунікативна подія, що обумовлюється взаємозв’язком між мовцем та слухачем і передбачається мовленнєвою поведінкою останніх.

1.3. Публіцистичний стиль та публіцистичний дискурс

Доречно буде розпочати розгляд такого поняття як «публіцистичний дискурс» з поняття «публіцистичний стиль». Сьогодні в центрі наукових дискусій два терміни: стиль і дискурс. Що зовсім недавно називалося стилем і відносилось до області стилістики, сьогодні замінюється терміном дискурс і відноситься до області дискурсології. Дискурс часто використовують як абсолютний

синонім терміну стиль, дискурс став модним словом, який витіснив стиль з активного наукового вжитку. Тому назріла необхідність розмежувати поняття стиль і дискурс, осмислити їх і співвіднести з традиційними поняттями в стилістиці. Сама ж стилістика позиціонується як міжрівнева дисципліна, що вивчає стильові та стилістичні закономірності цілих закінчених творів (текстів). Традиційна функціональна стилістика включає в себе 5 функціонально-стильових різновидів вживання мови, або функціональних стилів [38, с.212] .

Оскільки мовна практика весь час розвивається, остільки функціональну стилістику весь час намагаються реформувати, додаючи в неї все нові й нові стилі. Вона стала класичною філологічною дисципліною в ряду таких фундаментальних розділів мовознавства, як фонетика, морфологія, лексика та ін. Будучи міжрівневою дисципліною, вона «завершує» опис мови як «системи систем». Основним методом вивчення стилів в традиційній функціональній стилістиці був системний підхід. В основу виділення стилів була покладена функція мови (спілкування, повідомлення, вплив) і сфера вживання стилю (екстралінгвістична основа стилю). При комунікативно-стилістичному підході особлива увага приділяється адресанту як відправнику послання, його глобальній інтенції, прагматичному характеру послання, а також адресату як одержувачу послання і учаснику комунікації. Таким чином, об'єктом вивчення у функціональній стилістиці є стиль, а в комунікативній стилістиці - дискурс в його сучасному розумінні [41, с.105].

При такому підході, поняття “публіцистичний стиль” охоплює мовні добутки різних жанрів, об'єднаних комунікативною задачею. Аргументація тієї чи іншої точки зору, як правило, з соціально-політичної проблематики, що має метою схилити адресата до

прийняття цієї точки зору, переконати його в правильності висунутих положень викликати в ньому бажану реакцію на сказане.

Таким чином, прикладами публіцистичного стилю можуть виступати тексти різних жанрів, як монологічні, так і діалогічні за формою: журнальні статті, соціально-політичні есе, публічні виступи, політичні дебати.

Призначення публіцистичного стилю – повідомляти, переконувати, впливати на маси, формувати в людей правильне відношення до суспільних проблем, повідомляти інформацію, що має суспільне – політичне значення. Публіцистичний стиль використовується в газетах, журнальних статтях, у передачах по радіо і телебаченню, у виступах на зборах, зборах і мітингах [48, с.102].

У публіцистичному стилі реалізується мовна функція впливу (агітації і пропаганди), з яким сполучається суто інформативна функція (повідомлення новин). У публіцистичних здобутках зачіпаються питання дуже широкої тематики, актуальні питання сучасності, що представляють інтерес для суспільства: політичні, економічні, моральні, філософські, питання культури, виховання, повсякденного побуту.

Публіцистичний стиль віднаходить застосування в суспільно-політичній літературі, періодичній пресі (газетах, журналах), політичних виступах, мовах і зборах. У рамках публіцистичного стилю широке поширення одержав його газетно-журнальний різновид. До основних рис відносяться:

- економія мовних засобів, лаконічність викладу при інформативній насиченості; наявність суспільно-політичної лексики і фразеології, переосмислення лексики інших стилів (зокрема, термінологічної) для цілей публіцистики;

- використання характерних для даного стилю мовних стереотипів, кліше;
- жанрова розмаїтість і зв'язана з цим розмаїтість стилістичного використання мовних багатозначності слова, ресурсів словотвору (авторські неологізми), емоційно-експресивної лексики; використання зображувально-виразних засобів мови, зокрема засобів стилістичного синтаксису (риторичні питання і вигуки, паралелізм побудови, повтори, інверсія і т.д.).

Серед головних мовних особливостей публіцистичного стилю слід назвати принципову неоднорідність стилістичних засобів; використання спеціальної термінології і емоційно забарвленої лексики, поєднання стандартних і експресивних засобів мови.

Особливістю публіцистичного стилю є широкий обхват лексики літературної мови: від наукових і технічних термінів до слів буденної розмовної мови. Іноді публіцист виходить за рамки літературної мови, використовуючи в своїй промові жаргонні слова [49, с.55].

У наш час, коли масовий читач має високий рівень освіти і культури, самі засоби і характер виразності виявляються іншими, ніж кілька десятиліть тому. Отже, специфіка газетної мови полягає перш за все саме в особливій і навмисній її виразності, експресивності висловлювання. Проте ця риса виступає не ізольовано. Інший основний стильовий рисою публіцистичного мовлення, пов'язаної з експресивністю, є наявність стандарту.

На стилістику публіцистичної мови сильний вплив робить масовий характер комунікації. Газета - одне з найбільш типових засобів масової інформації та пропаганди. Тут масовим виявляється не лише адресат, а й автор. Власне, газета і конкретний кореспондент виступають зазвичай не від імені якоїсь однієї особи або вузької

групи осіб, але, як правило, висловлюють позицію певної партії, громадської організації, політичної платформи чи групи осіб.

Якщо раніше це визначало наявність у газетному мовленні своєрідній збірності, яка знаходила своє вираження в особливостях значень і функціонуванні мовних одиниць, то для сучасної газетної мови ця риса не настільки характерна. Сучасній газеті більше, ніж раніше, властивий прояв індивідуального стилю, авторське начало; крім того, невимушена діалогова форма викладу змісту обговорюваної проблеми, останньому сприяє активізація жанру інтерв'ю. Частково цим пояснюється активізація усно-розмовної стихії мови в газеті [36, с.157].

Отже, відправник інформації (адресант) є вільним у виборі мовних засобів, але будуючи повідомлення він відбирає лише ті мовні засоби, які здатні вплинути на отримувача інформації (адресата). Останній учасник комунікації видається пасивним, однак, насправді, саме цей учасник комунікації нерідко суттєво впливає на цілеспрямований відбір та організацію мовних засобів, а також на характер їх модифікацій. Іншими словами, будь-який мовний акт розрахований на певну модель адресата.

Газета активно формує свій зміст, пам'ятаючи про конкретну читацьку адресність, і, отже, кожний номер газети несе в собі закодовану в ідеях, текстах, графіці інформацію для свого читача. Мовне втілення такого змісту в газеті характеризується різноманіттям композиційних побудов, жанрово-тематичних структур, функціонально-стилістичних, семантичних та інших характеристик публікацій. Отже, мова французької газети є потужним рушієм у створенні слів та образів та є дзеркалом актуальних тенденцій у розвитку мови.

Отже, проаналізувавши публіцистичний стиль, розглянемо публіцистичний дискурс як особливий вид комунікації, що має риси

раціональності, інтенціональності, історичності, став головним об'єктом дослідження сучасної філософії та гуманітарних наук, котрі визначають його поліфункціональність і соціокультурне значення. Публіцистичний дискурс має два плани екстралінгвістичний та лінгвокогнітивний.

Екстралінгвальний план публіцистичного дискурсу охоплює інформацію про продуцента (статус, політичне спрямування, ідеологічна забарвленість видання, колективне авторство, оперативність створення й споживання тексту, періодичність) та інтерпретатора (орієнтація на масову/жіночу/чоловічу/молодіжну/дитячу тощо аудиторію).

Лінгвокогнітивний план реалізується у когнітивних моделях, що репрезентують усю екстралінгвальну інформацію у мовній свідомості індивіда та впливають на породження та сприйняття дискурсу, обумовлюють, зокрема, й вибір мовних засобів (лінгвальний вимір).

Публіцистичний дискурс розглядаємо в якості окремого типу дискурсу як корелят публіцистичного стилю. Тлумачення дискурсів за «стилем спілкування» виходить із процесуально-результативного розуміння самого стилю як комплексу «когнітивних процедур обробки знань, що знаходить відповідну вербальну реалізацію. Являючи собою певну техніку організації актів спілкування у відповідності з конкретною прагматикою мовця, стиль виступає феноменом функціонального порядку [35, с.107].

І хоча проблема співвідношення понять «функціональний стиль» та «дискурс» залишається далекою від вирішення, спеціалісти вважають за можливе говорити про розмовний, офіційно діловий, художній стиль тощо. Стиль – це системно утворюючий фактор дискурсу, а дискурс – «вмістилище вербальних засобів втілення соціально значущих ідей, що віддзеркалюється в культурній

свідомості» [7, с. 55]. У ракурсі, специфічному для кожної комунікативної ситуації, будь-який функціональний стиль виступає у вигляді певного набору стильових рис, прийомів та домінант, що є найбільш адекватними дискурсу. У цьому сенсі функціональний стиль – «особливий кут конструювання дискурсивної моделі світу» [7, с.57].

Мова преси - це мова періодичних видань, які розповідають про події внутрішнього та зовнішнього життя регіону або країни. У мові преси продукуються певні соціальні та мовні стереотипи. Існують мовні кліше як специфічні форми швидкої подачі й сприймання інформації. Інформативна функція публіцистичного стилю зумовлює використання різноманітних жанрів у газеті, журналі (інформація, кореспонденція, стаття, інтерв'ю, репортаж, нарис, огляд і т.д.). Інформаційна орієнтація публіцистичного дискурсу пов'язана з документальністю, об'єктивністю, актуальним викладом інформації, офіційністю, логічністю та аргументативністю.

Не можна не помітити, що дискурс безпосередньо пов'язаний з текстом. Співіснування двох філологічно релевантних явищ у спільному контексті не випадкове, а навіть закономірне. Загальним способом диференціації є представлення їх у співвідношенні «загальне-часткове», де текст слугує конститутивною одиницею дискурсу, а дискурс – одиниця вищого рівня абстракції, в межах якої існує безмежна кількість окремих текстів. Абстракція «дискурс» матеріалізується тільки за наявності конкретних текстів: «дискурс – текст, занурений у ситуацію спілкування за посередництвом тексту» [35, с.92].

Організація публіцистичного тексту зумовлена особливостями стилю. Оскільки основним його призначенням є інформувати, висловлювати певну громадянську позицію, переконати людей в її істинності, а деколи й сформулювати думку, то для цього журналісти

мобілізують усі ресурси мови. При чому вибір мовних засобів зумовлений їх соціально-оцінними характеристиками і можливостями ефективного, цілеспрямованого впливу на масову аудиторію. Це часто досягається шляхом поєднання логічності викладу з емоційним забарвленням, що є визначальною рисою текстів публіцистики.

Тексти ЗМІ становлять особливу сферу для функціонування мови, в якій відбуваються процеси, що не тільки відбивають мовленнєву ситуацію взагалі, а й впливають на структуру мовної системи. Внаслідок цього мова використовується як засіб впливу, що має загальні системні та специфічні текстові характеристики. Поєднання цих характеристик зумовлює виконання мовою газет пізнавальної, інформативної та інших функцій [35, с.101]. Вище згадувалося про інформативну функцію публіцистичного дискурсу, однак на теперішньому етапі розвитку суспільства значну роль відіграє регулятивна функція, на розгляді якої ми і зосередимо увагу.

Щодо **регулятивної функції**, то вона має наступне визначення: організація та регулювання процесів, вплив на аудиторію, контроль над суспільною думкою, головний інструмент соціалізації, соціокультурного контролю та керування за допомогою мови.

Тексти публіцистичного дискурсу характеризуються комунікативно-прагматичною спрямованістю, яка виявляється в тому, щоб у процесі подачі інформації не тільки інформувати, скільки здійснювати соціально- психологічний вплив на аудиторію через переконання, навіювання. Одним із різновидів регулятивної функції є **функція впливу** – пряма та непряма пропаганда й агітація: визначення громадянського та політичного вибору і пропозиція набору стандартів стилю життя, що визначають мотивацію. Сюди входить не тільки формування думки, а й заклик до дії, виховання звичок. Здійснюється ідеологічний і політичний вплив, дія,

спрямована на масову свідомість. Різновидами функції впливу виступає магічна, символічна, релігійна, прагматична, рекламна, апелятивна, аргументативна, оцінна, персуазивна, сугестивна, політична, ідеологічна, пропагандистська, маніпулятивна.

На особливу увагу заслуговує функція оцінки, яку М.Р. Желтухіна виокремлює як різновид функції впливу [28, с.57]. При осмисленні мови необхідно не лише зрозуміти, оцінити задум адресанта з точки зору його змісту й авторської думки та наміру, але й оцінити спрямованість цього задуму, його корисність. Це використання людиною функції оцінки. Публіцистичний дискурс пропонує увазі громадськості певне коло питань, закликаючи до усвідомлення їх важливості для задоволення соціальної потреби інтересів, формує первинне відношення (позитивне або негативне) до фактів; пропонує різні види оцінок: «добре», «погано», «корисно», «шкідливо», «позитивно», «негативно» тощо. Оцінки можуть бути складними: «корисно, але небезпечно», «досяжно, але за певних умов», «вигідно, але вимагає витрат». Оцінка містить в даному випадку не лише схвалення, думку, але й елементи раціонального знання, виступаючи засобом аргументації. Лексика оцінки формує суспільні стереотипи та ідеологеми.

Отже, ми можемо зробити висновок, що дискурс – це поняття складне, як розмежовується його приналежністю до різних сфер як науки, так і суспільного життя. Дискурс – це зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, психологічними факторами. Дискурс – це текст, занурений життя. дискурс – текст, занурений у ситуацію спілкування за посередництвом тексту. Публіцистичний дискурс розглядаємо в якості окремого типу дискурсу як корелят публіцистичного стилю. Публіцистичний дискурс – це мова періодичних видань, яка в собі синтезує всі стилі мови, а як наслідок всі шари лексики.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ АРГО І ПРОСТОРІЧЧЯ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Лінгвістичні особливості арго та просторіччя

У сучасному світі прискорення соціальних змін тягне за собою швидку зміну в лексичному складі мови. Іноді ці зміни призводять навіть до розриву між мовою батьків і дітей.

Основний фонд лексики включає в себе звичайні слова загального користування для суспільства в цілому. Такі слова і вирази *terre* (земля), *soleil* (сонце), *homme* (чоловік), *grand* (великий), *beau* (гарний), *travail* (робота), *avoir faim* (бути голодним) і безліч інших, які є одними з найбільш часто вживаними у мові. Поряд з такими самостійними словами є слова допоміжні, які отримали загальне використання. Це займенники, допоміжні дієслова, прийменники та інші. Слова та фрази загального фонду, які складають основу лексики французької мови, обов'язково використовуються різними групами населення в більшості регіонів, де французька мова є засобом спілкування [10, с.45].

Загальний фонд сучасної французької зберіг велику кількість слів, які колись належали латині та були поширені по всій території Галлії римськими солдатами. Наведемо кілька слів, які збереглися і в наш час: : *oie* < *ausa* (гусак), *tête* < *testa* (голова), *jambe* < *gamba* (нога), *cité* < *civitas* (поселення), *bouche* < *bucca* (рот), *manger* < *manducare* (їсти), *trouver* < *tropare* (знаходити), *passer* < *passoire* (проходити).

Деякі слова прийшли у латинь внаслідок економічних, соціальних, культурних зв'язків Риму з іншими народами [31, с.105].

Тісні відносини між Римом і Грецією сприяли проникненню деяких грецьких слів у французьку мову, а саме: *corde* < *corda* < *chorda* (канат) ; *carte* < *arta* < *charta*(карта) ; *lampe* < *lampas* - «факел, свіча» ; *épée* < *spata* < *spatha* (шпага, меч), *école* < *schola*(школа) ; *cathédrale* < *cathedra* (монастир).

В латинській мові, від якої і пішла французька, було багато слів німецького походження. В основному це були військові терміни, які проникли до латинської в зв'язку з наслідками військових конфліктів між римлянами і германцями. Таким чином, слова *guerre* (війна), *éperon* (шпага), *trêve* (перемиря), які існують у французькій і сьогодні, виникли в цей ранній період. Ми можемо також додати кілька слів, які означають кольори: : *blanc* (білий), *brun* (коричневий), *fauve* (рижий), *gris* (сірий)[42, с.80].

Сленг і жаргон, спеціальні терміни та професіоналізми і т.д. також повинні бути виключені із загального фонду, наприклад: *bûcher* (зубрити, корніти над чимось), *potasser* (вчити, зубрити), *pioche* (завязато працювати), *chiader* (зубрити).

Особливо актуальним моментом для електронної пошти є сучасність термінології. Як приклад можна навести такий факт: 2003 року у Франції ухвалено рішення відмовитись від використання слова "e-mail" (електронна пошта), що, до речі, досить часто вимовлялося на французький манер "le mel" і замінити його на "le courriel". Рішення було ухвалене державною комісією, що складає французьку технічну і ділову термінологію, підбираючи автентичні аналоги англійських слів і надає результати своєї діяльності безпосередньо Французькій академії. Крім того, французи вживають *ordinateur* замість *computer*, *logiciel* замість *software*, *numérique* замість *digital*. Нещодавно *le texto* замінив *SMS*, а *les portables* - мобільні телефони. Успішним вважається і слово "l'informatique",

створене в 1970-х для позначення *information technology* (інформаційної технології). Що стосується загального визнання, то Microsoft і інші компанії з виробництва програмного забезпечення ухвалили французькі терміни.

Також лексичний фонд збагачується розмовною лексикою та арго, яке є частиною історії Франції.

Верлан – це спосіб кодування, для якого достатньо лише змінити місцями склади. Так, *roubelle* “відро для сміття” перетворюється на *bellerou*, *méto* “метро” на *tromé*, а *couché* “лежачий” на *chésou* і т. д. Універсальна модель утворення верлану – це кодування двоскладного слова. Ідеальне слово для кодування включає послідовність *Consonne Voyelle Consonne Voyelle* (Приголосна Голосна Приголосна Голосна), яку вчена Вів’єн Мела позначає як C1V1C2V2. Після кодування слово набуває такої форми – C2V2C1V1.

Наприклад, *city* (місто, селище):

C1 V1 C2 V2 → C2 V2 C1 V1 s i t e t e s i

а) відкритий другий склад

fauché → [ʃefo] “людина без грошей”

français → [sɛfrã] “французька мова”

б) закритий другий склад

toubab → [baptu] “корінний француз”

business → [znɛsbi] “махінації, протизаконні операції, незаконна торгівля”

Трискладові слова часто кодуються згідно з універсальною моделлю кодування, в такому випадку випускається нейтральна голосна – ə німе.

Наприклад:

vicelard [vislar] → [slarvi] “хитрун”

batterie [batri] → [triba] “сутичка”

Слова, які закінчуються на приголосну та ə німе, також кодуються як двоскладові:

bagnole → [ɲɔlba] “машина”

baraque → [ɾakba] “хата, будинок”

Односкладові слова з закритим складом, які закінчуються на приголосну або приголосну та ə німе, формуються таким самим чином:

mec → [kœmə] “чоловік, хлопець”

tête → [tœtə] “голова”

В односкладових словах з відкритим складом під час кодування приголосна та голосна міняються місцями:

chaud → [ɔʃ] “небезпечний, ризикований”

bon → [ʒb] “хороший”

Багато двоскладових слів після кодування та скорочення перетворюються на односкладові. Кінцева голосна або навіть й приголосна в останньому складі верланізованого слова піддається усіченню.

flic → [kœfli] → [kœf] “поліцейський”

parents → [ɾãpa] → [ɾãp] “батьки”

Більшість із них — це загальноновживані прикметники у прямому (*crétin (idiom)*, *sacripant (негідник)*, *garnement (хуліган)*, *malappris (грубіян)*) чи переносному (*judas (зрадник)*, *cornichon (дурень)*, *tête de mule (тупиця)*) значенні. Велика кількість — це назви певних тварин (*clororte (мокриця)*, *sarajou (мавна)*, *scorpion (скорпіон)*, *orustéropé (трубкозуб)*) чи хвороб (*schizophrène (шизофренія)*, *paranoïaque (параноїк)*, *polygraphe (поліграф)*), певні професії (*marchand de (продавець)*, *taquignon (перекупник)*, *mercanti (базарний торговець)*), військові терміни, зокрема іноземного походження (*zouave (зуав)*, *bachi-bouzoik (башибузук)*), а також назви всіх віддалених народів (*sapaque (канак)*, *zoulou (зулус)*, *rapou (папуас)*, *arache (апач)*).

Значущість шифрувальної та ідентифікаційної функцій значно відрізняється у різних видах арго. Щоб бути постійно незрозумілим для третьої особи, арго постійно змінює, оновлює засоби висловлювання, які поступово знаходять своє відображення у словниках [68, с.110].

Арготична лексика широко представлена у словниках загального типу, а також спеціальних словниках арго. Для бажаючих опанувати цей пласт лексики існує навіть цікавий підручник «Méthode à Mimile», édition du Rocher, 1998, автори якого Альфонс Вудар та Люк Ет'єн пропонують серію діалогів у стилі арго та їх пояснення літературною мовою. Малюнки та вправи, які супроводжують цей матеріал, полегшують засвоєння матеріалу як франкомовним, так і іноземним читачам.

Засоби формування арго здебільше семантичні: зміна, деструктування, деформація слова, метафора, метонімія, синекдоха, полісемія, синонімія, деривація, зміна суфікса, повторення того самого складу. Одним із таких засобів є деривація, або вживання широко розповсюджених суфіксів з давно існуючими словами. Арго формується також за допомогою апокопи, тобто скорочення одного чи кількох кінцевих складів слова. Наприклад: *pèt* (замість *pétard*) (*нетарда*) ; *tox* замість *toxicomane* (*токсикоман*)[68, с.215].

Джерелом та засобом поповнення арго є запозичення з іноземних мов, серед яких домінує англійська лексика. Вона розповсюджена в усіх сферах життя. Слід зазначити, що значна кількість цих слів настільки адаптувалася у французькій мові, що стала вживатися із типово французькими суфіксами *-euse*, *-er*, наприклад: *shooteuse*, *se shooter*; *se doper*; *se destroyer*. Характерно, що значна кількість запозичень з англійської та англоамериканської мов стосується не тільки арго, але й інших мовних реєстрів, і це

пов'язано із технічним, економічним та соціальним розвитком цих країн. Широко розповсюдженими арго англійського походження є *because* (*parce que* - тому що); *rifle* (рушниця, вогонь, із англійського слова *rifle*) [57, с.47].

Часто джерелом арго є діалекти: *baratin* (ринок, де ведеться нечесна торгівля, походить від провансальського слова *barat*); *goualer* від берійського слова *couâler*, що означає різко кричати; *faraud* (гарно одягнений, гордовитий чоловік, фанфарон) походить від гасконського слова *faraut*); *arnaquer* (шахраювати) походить від пікардійської форми *harnacher*.

Останньою інновацією у розвитку арго є інтернет-арго, яке з'явилося в останні роки і широко використовується у спонтанних листах, електронній пошті та у дискусійному форумі. Ці слова пишуть з маленької літери під час листування. Наведемо деякі приклади: *ama* (*à mon avis*) - на мою думку; *apv* (*assez pour vivre*) – відповідь на запитання *Ça va?* (як справи?); *asv* (*âge, sexe, ville?*) – вік, стать, місто, що вживається для швидкого знайомства; *atta* (*attend*) – чекаю; *bb* (*bébé*) – мала дитина; *bcp* (*beaucoup*) – багато; *bn* (*bonne nuit*) – доброї ночі; *bs* (*bisous*) – цілую; *bvo* (*bravo*); *cb* (*combien*) – скільки; *dac* (*d'accord*) – згоден; *dpr* (*déjà proposé, déjà refusé*) – вже пропонували, вже відмовилися; *ddbr* (*fais de beaux rêves*) – гарних снів [68, с.456].

Розмовна лексика, яку ще називають просторічною, використовується в побуті при невимушеному, неофіційному спілкуванні. Цей різновид лексики об'єднує дві групи слів. До першої групи слів належать нелітературні слова, тобто слова, що вживаються з порушенням вимови, правил, роду, відмінювання і так далі. Найбільш поширені види розмовної лексики у Франції: верлан та арго. Кожна мова має арго, це лінгвістична універсалія, але у Франції це явище настільки поширене і різноманітне, що вимагає

детального вивчення. Арго є частиною специфічної культурної спадщини Франції.

2.2. Особливості використання арго і просторіччя в публіцистичному дискурсі Франції

Сучасний французький публіцистичний дискурс зазнає експансії просторіччя. У багатьох журналах і газетах панує знижений стиль, насичений оцінною не літературною лексикою. Для публіцистичного дискурсу характерне використання багатозначності слів, при цьому спостерігаються явища трьох типів: використання слова в переносному значенні; розвиток багатозначності; метафоризація як засіб експресії та вираження оцінки. У мові масової інформації віддзеркалюється і закріплюється такий загальномовний процес, як розвиток багатозначності. Публіцистичне забарвлення слову надає також використання нейтрального слова або спеціального терміна в переносному значенні.

Соціальні та лінгвістичні чинники привели до того що, розмовна мова та арго вийшли за рамки побутової комунікативної сфери. Відбувається певна експансія розмовних форм у літературній мові. Така експансія арго та розмовної мови визначається двома тенденціями: демократизацією і інтелектуалізацією сучасної мови. Наприклад: «*Trois a quatre millions de Francais crapahutent allegrement sur les 38000 kilometres de sentiers*» – «crapahuter» - *ходити пішки (арго)*.

В арго відбуваються транспозиції роду. Тобто, деякі іменники чоловічого роду перетворюються в іменники жіночого роду і навпаки: *un avaro* (“неприємність”) походить від *une avarie* (“аварія”), *un enguelo* походить від *une enguelade* (“сурова догана”), *un rouspeto* - *une rouspetance*.

У порівнянні з нормативною мовою основа арготичного іменника зазнає найбільших змін. Основа арготичного слова також найбільш мобільна у модифікаціях у зіставленні з іншими складовими компонентами структури арготизму. Така мобільність пояснюється тим, що багато слів запозичені із різних мов та діалектів. Тому основа може мати форму, яка є незвичною для французької мови і, отже, зберігає певні риси мови джерела.

Так, аналізуючи форму запозичених основ в арго, можна виділити 4 основних випадки їх фонетико-морфемних та семантичних змін:

1. Запозичення слова із частковою або повною зміною його значення: *abafointer* - *здивувати*, походить від португальського *abafar* - *задихатися*; *alfa* - *волосся*, походить від арабського *halfa* - *трава*; *agotiau* - *рука*, походить від діалектного *agotiau* - *дерев'яна лопата*.

2. Запозичення слова без зміни його значення, що сприяє утворенню дублетних форм: німецьке *holz* - *дерево*; іспанське *agua* - *вода*.

3. Запозичення із видозміною тільки форми слова: *avergot* - *яйце* походить від німецького діалектизму *albare* - *яйце*; *abraiot* - *єврей* походить від італійського слова *ebreo* - *єврей*.

4. Запозичення без зміни форми слова: *araba* - *літак*, походить від турецького слова *araba* - *віз*; *bled* - *місто*, походить від арабського слова *bled* - *село*. Ці слова не зазнають ніяких фонетичних асиміляцій. Такі арготизми функціонують у матеріальній формі мови джерела.

У сучасному французькому арго існує три типи кодів, які деформують слово (зокрема основу) за певними фонетико-морфемними законами. Це ляргонжі, жаване та верлан [23, с.201].

Цікавим є випадок перехресної дії кодів: кодом жаване деформується слово що вже зазнало дії ляргонжі: *lavoutrave - loutre - trou*. Різноманітні фонетичні процеси впливають на фонетико-морфемну структуру арготизмів. Немає ніякого сумніву, що пануючою в арго є тенденція до скорочення слова: ослаблення артикуляції звуків призводить до їх редукції, а отже до зменшення кількості складів у слові [37, с.252].

Арго та розмовна мова є джерелами таких феноменів як називання іменниками жіночого роду виключно осіб чоловічого роду, вживання жіночого роду в пейоративах.

Тенденція до скорочення слова спричинена пришвидшенням темпу мовлення, а це в свою чергу веде до компресії акцентних груп, яка реалізується за рахунок випадіння окремих звуків та складів, стягнення декількох вокабул в одну, багаточисельність контактних процесів, що знаходять своє вираження у процесах гармонізації та редукції голосних і асиміляції приголосних звуків.

Метафора - один із найголовніших словотворчих семантичних засобів арго та розмовної мови. Однак хоча арготичні метафори і є оригінальними, але вони є такими тільки як відображення ексцентричного життя носіїв арго. В лінгвістичному плані метафоричний образ є майже завжди узагальнений, банальний та очевидний. Тобто, переважна більшість арготичних метафор неякісно приховують значення слова - його можливо "відгадати".

Цікавим випадком семантичних процесів в арго є синонімічне заміщення. Синонімічне заміщення полягає в тому, що як тільки слово отримує метафоричне значення, всі його синоніми також можуть набути цього значення. Проблема синонімічного заміщення структурно вкладається у типологію синонімічних матриць [34, с. 120].

Метонімія досить широко представлена в арготичному словотворі, однак в кількісному плані використання цього тропу поступається перед метафоризацією.

Особливим випадком метонімії та метафори в арго виступає вживання власних назв. Проблема семантичних модифікацій власних назв в арготичній лексиці розглядається як перехід власних назв до класу загальних назв.

Відомо, що у французькій мові топоніми легко переходять до класу загальних іменників у результаті метафоричних та метонімічних переносів: “*santiag*” = *чоботи* (етимологія: топонім Сантьяго замість назви продукції); “*lingue*” = *ніж* (спочатку цей арготизм мав форму “*lingre*”, яка походить від назви міста Лангр (Langres), яке відоме своїм виробництвом ножів).

Наприклад такі слова: *bouffer, une bagnole, bricoler, un bidule, ine clope, débarquer*. В публіцистичному дискурсі часто зустрічаємо інтерв'ю, яке дають відомі зірки, політики, де також використовуються розмовна лексика: інша граматична структура, незавершені речення.

«Les traducteurs se font souvent **arnaquer** sur le prix de la page qu'on leur paye.» [70, с.31]

« Le juge demande au meurtrier :

– Est-ce que vous regrettez votre acte?

– **Je m'en fous.**

– Ah ! Ça, par exemple ! Vous vous foutez donc de tout?

Savez-vous que vous allez être pendu au bout d'une corde?

Vous n'allez pas me dire que vous *vous en foutez* aussi ?

– Ah ! non, monsieur le juge. La corde, je m'en fous pas : je **m'en balance.**”

Просторічну лексику дуже часто вживають у інтерв'ю: співаки, актори, спортсмени. В молодіжних рубриках та статтях, які

стосуються молоді, використовують розмовну лексику. А також жінки на сторінках преси використовують розмовну лексику для визначення явищ повсякденного життя: *engueuler* «вити, кричати», *boulot* «робота», *mec* «чоловік», *fric* «гроші», *flic* «міліціонер», *bagnole* «машина» и ін. Так як жінки більш емоційні, вони використовують лексичні одиниці, в яких спочатку закладені емоції. Так, замість нейтрального слова *travail* «робота» практично завжди вживається просторіччя *boulot*: «*On se raconte nos histoires de **boulot**, nos af-faires de coeur* [7,с.12]. Замість *agent de police* «полицейський» на сторінках преси зустрічається слово *flic* «мент»: «*Les **flics** sont arrivés comme des voyous*» [12, с.5]. Найпопулярніші найменування, які слугують для визначення негативної емоційної характеристики людей, явищ та предметів: *salaud* «мерзавець», *foutu* «поганий», *emmerdeur* «зануда», *con* «придурок», *fauché* «жебрак», *paze* «тупий», *casse-gueule* «божевільний», *mouise* «злидні», *faire un bide* «провалиться», *faire une gaffe* «припуститися помилки» та ін. Для характеристики дурної або підступної людини використовують лексичні одиниці з негативною конотацією *con* «придурок» и *salaud* «мерзавець»: «*Mon ex est un gentil qui joue au **con***» [25, с.7]; «*Nous trois le savons: ce **salaud** copin, mon amie et moi*» [16, с.32].

В наведених прикладах ми бачимо вживання просторічної лексики *boulot* (робота), *fric* (гроші), *mec* (чоловік). Можна зробити висновок, що найчастіше вживається просторічна лексика, яка стосується повсякденних явищ життя. Наведемо приклади виявлених нами просторічних слів, які вживаються в мові преси (Див. Додаток А). Приклади, які були наведені, доводять, що публіцистичний дискурс використовує дуже часто розмовну мову, а також в лексиці цього дискурсу ми можемо віднайти слова, взяті з аргю.

Отже, поряд з нормативною лексикою в мові преси співіснує розмовна лексика, яку ще називають просторічною, і яка

використовується в побуті при невимушеному, неофіційному спілкуванні. Крім цього різновиду лексики публіцистичний дискурс використовує ще дві групи слів: арго і верлан. До першої групи слів належать нелітературні слова, тобто слова, що вживаються з порушенням вимови, правил, роду і так далі. Верлан, форма спілкування насамперед молоді, також має свої особливості.

РОЗДІЛ 3

ВИВЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ШКІЛЬНИХ ПОСІБНИКАХ

3.1. Специфіка текстів публіцистичного стилю

Публіцистичний стиль – один із найдієвіших, широковживаних з-поміж інших стилів. Цей стиль різножанровий, через що й розлогий стилістично, і водночас за багатьма визначальними ознаками помітно індивідуальний. Мовлення у виявах публіцистичного стилю – це мовлення засобів масової інформації: радіо, телебачення, преси тощо.

Публіцистичний стиль представлений багатьма підстилями (жанрами), кожен з яких внутрішньо неоднорідний, мовленнєво своєрідний.

З огляду на призначення публіцистичного стилю – формування громадської думки – визначальною рисою його є вдале поєднання логізації викладу з емоційно-експресивним забарвленням.

Щоб формувати громадську думку, публіцистичний твір має бути бездоганним щодо логічності побудови. Водночас навіть найідеальніший у логічному плані твір не буде належно сприйнятим, якщо він викладатиметься безпристрасною, заштампованою мовою.

Характерна риса публіцистичного стилю – орієнтація на усне мовлення, елементи якого не тільки виступають у ролі експресем, а й стають одним із прийомів зацікавлення читача, слухача, глядача.

Ефективність роботи над уживанням учнями середньої школи виражальних мовних засобів у текстах розмовного, художнього та публіцистичного стилів залежить від урахування психологічних особливостей їхнього розвитку сприйняття.

Це такі особливості:

1) суперечливість у розвитку емоційної сфери (потреба в самоусвідомленні, в осмисленні свого місця серед інших людей; здатність перебільшувати свої реальні й вигадані недоліки; початок формування справжньої дружби);

2) збільшення інтелектуальних можливостей (здатність до оволодіння системою наукових понять, причинно-наслідкових відносин дійсності, закономірностей; зміна рівня пізнавальних потреб і оцінки своїх інтелектуальних можливостей; здатність зосереджувати увагу при вирішенні абстрактних завдань; свідоме використання прийомів раціонального запам'ятовування навчального матеріалу та логічний його розподіл; розвиток читання в напрямі від уміння читати правильно до здатності декламувати напам'ять);

3) розвиток комунікативних здібностей (утворення внутрішнього мовлення як основного засобу організації мислення і регуляції пізнавальних процесів; неповне (часткове) сприйняття, пропуск важливих елементів і деталей тексту; недостатній розвиток аналітичних здібностей; нерозуміння специфіки образної мови творів; мало розвинене відтворююче сприйняття і творча уява; недостатнє вміння встановлювати асоціативні зв'язки і правильно оцінювати явища дійсності, зображені у творі; недосконалість власного мовлення, перевага логічного над образним; недостатній життєвий досвід).

Таким чином знання цих особливостей допоможе вчителю у роботі над уживанням учнями початкової школи виражальних мовних засобів у текстах розмовного, художнього та публіцистичного стилів, правильно спрямовувати пізнавальну діяльність учнів у процесі роботи над творами художньої літератури і мовними явищами, сприятиме ефективнішому розв'язанню завдань виховання всебічно розвиненої, емоційно вихованої, активної, творчої особистості.

3.2. Особливості вивчення публіцистичних текстів на уроках французької мови

Сфера використання публіцистичного стилю – громадсько-політична, суспільно-культурна, виробнича діяльність, навчання (за словами С. Єрмоленко, основна сфера використання сучасного публіцистичного стилю – засоби масової інформації, причому в мові преси, телебачення стильова вага публіцистичності різна [3, с. 562]), а основне його призначення – служити розв’язанню суспільно-політичних питань, активно впливати на читачів, переконувати у справедливості певної ідеї, спонукати їх до творчої діяльності, пропагувати прогресивні ідеї, учення, знання, здоровий спосіб життя [6, с. 272]. Автори цього підручника вважають за необхідне зазначити, що публіцистичний стиль завжди виражає протистояння певних сил – це його обов’язкове призначення й головна ознака [6, с. 273]. До основних ознак публіцистичного стилю належать: спрямованість на новизну; динамічність; актуалізація сучасності; інформаційність; політична, суспільна, морально-етична оцінка того, про що пишеться або мовиться; синтез логізації та образності мовного вираження, який нагадує про близькість публіцистичного стилю до наукового та художнього; документально-фактологічна точність; декларативність; закличність; поєднаність стандарту й експресії; авторська пристрасть; емоційність; простота і доступність; переконливість [6, с. 272]. За словами П. Дудика, у публіцистичному стилі широко використовують суспільно-політичну, економічну, юридичну, культурно-освітню лексику, у певних межах філософську, технічну, сільськогосподарську тощо. Добір кожної із груп лексики визначається тематикою публіцистичного висловлювання.

Наприклад, газетний жанр подекуди характеризує пишномовність вислову, навіть патетичність, піднесеність, запал, ентузіазм, схвильованість. Журналісти в багатьох мовленнєвих ситуаціях уникають буденних, емоційно нейтральних слів і словосполучень, вдаючись до лексем, які виражають почуттєвість, експресію. Простежується помірковане використання слів іншомовного походження. Залежно від жанрової належності газетного і публіцистичного тексту використовують слова та словосполучення в тропейчному, переважно метафоричному, значенні, чим вагомо посилюють образність написаного [2, с. 87].

Для публіцистичного стилю, на думку Г. Колесник, є характерними такі підстили: 1) власне публіцистичний (повідомлення, хроніка, прокламації, відкриті листи, передові статті, огляди міжнародного життя); 2) науково-публіцистичний (праці на теми сучасної політики, економіки та суспільних відносин, літературно-критичні статті, наукові та літературно-мистецькі огляди, рецензії); 3) художньо-публіцистичний (нариси, фейлетони, памфлети, мемуари, політичні доповіді). Такі ж кілька підстилів, кожний із яких має свої жанрові й мовні особливості, виділяють у публіцистичному стилі й на думку автора Клименко Ю.М.: власне публіцистичний, або стиль засобів масової інформації (газети, часописи, радіо, телебачення, реклама), художньо-публіцистичний (памфлети, фейлетони, нариси, есе), науково-публіцистичний (критичні статті, аналітичні огляди, соціальні портрети тощо) [6, с. 273]; а на думку О. Проценко, підстилями публіцистичного стилю, окрім уже зазначених суто публіцистичного (інформаційні жанри публіцистики), публіцистично-художнього (художні жанри публіцистики) і публіцистично-наукового (аналітичні жанри публіцистики), є публіцистично-розмовний (ораторський) і публіцистично-діловий

(стрічка новин) підстилі [7, с. 272]. Як окремі підстилі публіцистичного стилю С. Єрмоленко розглядає мову преси (інтерв'ю, репортаж, хроніка, нарис); мову радіо і телебачення (мова дикторів, ведучих радіо- і телепередач); усну публічну мову (промови, виступи на зборах, мітингах) Наприклад, інтерв'ю на радіостанції, яке подане у підручнику «Belleville» (Див.Додаток В).

Відповідно до програми, в 11 класі передбачено вивчення основних жанрів публіцистичного стилю: нарису, замітки, репортажу, інтерв'ю, статті, кореспонденції, рецензії; презентації, реклами; один із очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів полягає в підготовці ними замітки, репортажу, інтерв'ю, статті, кореспонденції, рецензії, нарису, презентації, реклами. Наприклад, у підручнику «*Français*» для учнів 11-го класу ЗСО подане завдання, у якому учням треба поділитися на групи та продемонструвати рекламу традиційної української страви (Див. Додаток Г).

Репортаж – розповідь із місця подій, оперативний жанр преси, радіо, телебачення, у якому динамічно, з документальною точністю показують дійсність через сприйняття її автором. Є репортажі подієві, неподієві, проблемні, сюжетні, репортажі-роздуми тощо [6, с. 280].

У статтях за допомогою логічних і образних суджень аргументовано, переконливо досліджують і узагальнюють важливі явища та проблеми суспільства [6, с. 281]. Наприклад, у статті шкільного підручника «*Français. DALF (niveau avancé)*», розглядаються основні етапи розвитку монологічного мовлення учнів закладів середньої освіти на прикладі вивчення теми «Екологія» (Див.Додаток Б). У колі проблем знаходиться також вибір теми, особливий статус аутентичних текстів у навчальному процесі, алгоритм роботи з лексикою у контексті навчання учнів

ЗСО. Учням пропонується текст «Les usines s'essoufflent, les poumons respirent» (Див.Додаток В). Джерело цього аутентичного тексту – підручник «Français. Niveau avancé. DALF». Робота з текстом передбачає наступні етапи: вивчаюче читання, під яким розуміється повне розуміння тексту, робота з лексикою, перевірка розуміння тексту за допомогою питань, складання плану, колективний переказ, індивідуальний переказ, самостійна робота школярів ЗСО. Також, багато прикладів статей для опрацювання учнями, є у підручнику «Français» для учнів 11-го класу ЗСО. Наприклад, стаття Сільві Моісі про відпустки французів (Див.Додаток Д).

Учні мають виписати невідомі слова та словосполучення та перекласти їх. Оскільки уся лексика тексту має бути повністю зрозумілою, слід ретельно підходити до цього завдання. Для кращого запам'ятовування нових лексичних одиниць та для глибшого розуміння семантики коренів, етимології того чи іншого слова та, врешті решт, для розширення словникового запасу необхідно виписати однокорінні слова.

Учні повинні звернути увагу на те, у якому контексті використовується лексична одиниця, адже значення слова може змінюватися в залежності від контексту. Те значення, яке використовується у даному тексті, підкреслюється.

Наприклад:

у être pour quelque chose – бути причетним до...;

croître (crû) 1) – рости, виростати 2) рости, збільшуватися;

le croît – приплив (худоби); croissant (– croissante) – зростаючий;

la croissance – ріст, зростання;

un mazout – мазут, котельне паливо; mazouter – 1. заправлятися мазутом

2. бруднити мазутом; un fioul domestique – мазут; un fioul – рідке паливо;

enviable – заavidний, принадний; *l'envie* (f) – 1) заздрощі 2) бажання;

envier – 1) (qn, qch à qn) заздрити комусь, чомусь 2) бажати, прагнути

envieux – 1. (– *envieuse*) заздрісний, *être envieux de...* – заздрити 2. (m)(– *envieuse*) заздрісник [заздрісниця]; *envieusement* – із заздрістю.

Таким чином, систематична робота, що складається з наведених етапів сприяє засвоєнню нових лексичних одиниць, розвитку усного та письмового монологічного мовлення.

ВИСНОВКИ

В роботі були проведені дослідження щодо особливостей специфіки вживання просторіччя і арго в публіцистичному дискурсі на етапі профільної середньої освіти навчання французької мови. Було здійснено ряд завдань, які допомогли нам краще розібратися в темі. У нашій роботі ми визначили поняття арго та просторіччя; виявити основні властивості та особливості публіцистичного дискурсу; розглянути арго і просторіччя як лексичний феномен у французькій мові; виявити специфіку вживання арго і просторіччя в публіцистичному дискурсі шляхом аналізу текстів основних французьких друкованих видань (тексти газет, журналів); проаналізувати використання просторіччя та арго при вивченні французької мови у закладах середньої освіти.

Публіцистичний дискурс розглядається в якості окремого типу дискурсу як корелят публіцистичного стилю. Публіцистичний дискурс як особливий вид комунікації має риси раціональності, інтенціональності, історичності. Це мова періодичних видань, яка в собі синтезує всі стилі мови, а як наслідок всі шари лексики, а відтак мову засобів масової комунікації слід визначити як новий тип функціонально-стильової єдності, в якому відбувається апробація можливих шляхів реалізації загальних сучасних мовленнєвих тенденцій.

Мова преси відображає сучасний стан розвитку французької мови і активно використовує арготичні та розмовні лексичні джерела для досягнення комунікативних завдань.

Арго - це стиль (реєстр) мови, який належить певній соціальній групі та має на меті виключити третю, сторонню особу зі спілкування. Аналізуючи еволюцію визначення арго, можна зробити

висновок, що у своєму розвитку арго пройшло шлях від мовного табу до особливої лексичної підсистеми літературно-розмовної мови.

У французькій мові існує значна кількість різноманітних арго, серед яких слід виділити загальний арго, тобто такий, який втратив свої шифрувальну та ідентифікаційну функції і став зрозумілим для всіх носіїв мови. Найпоширенішим інноваційним різновидом арго є *verlan*, тобто заміна порядку складів слова.

Мова преси часто звертається до арготичних метафор та метонімії з метою підвищення експресивності повідомлення та збільшення ефекту впливу на читачів. В системі газетно-публіцистичного стилю арготичні фразеологізми виконують складні стилістичні функції. Завдяки своїй високій експресивності та використанню оказіональних трансформацій ці фразеологічні одиниці мають великий прагматичний потенціал.

Соціально-психологічні та мовленнєві фактори сприяли тому, що лексика арго та просторіччя вийшла за межі побутової комунікативної сфери. Арго починає вживатися в тих областях та на тих рівнях, які раніше традиційно відводились для кодифікованих форм. Перспективи подальших досліджень вбачаються в подальшому вивченні лексичної системи французької мови, зокрема інноваційних процесів у розмовному, молодіжному мовленні та інтернет-комунікації.

Учням профільної середньої освіти вивчення французької мови передбачено вивчення основних жанрів публіцистичного стилю: нарис, замітки, репортажу, інтерв'ю, статті, кореспонденції, рецензії.

У шкільних підручниках учням пропонується велике різноманіття текстів публіцистичного характеру, які спрямовані на поповнення словникового запасу, засвоєння нових лексичних одиниць, розвиток усного та письмового монологічного мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аллендорф К. А. История французского языка / К. А. Аллендорф, В. М. Гурычев, Н. А. Катагощина. – М.: Высшая школа, 1976. – 384 с.
2. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли. – М.: Изд-во иностр. лит., 1961. – 393 с.
3. Бацевич Ф. С. Основы комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К.: Академія, 1991. – 203 с.
4. Бацевич Ф. С. Очерки по функциональной лексикологии / Ф. С. Бацевич, Т. А. Космеда. – Львов: Свит, 1997. – 148 с.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист // Пер. с фр. М.: Прогресс, 1975. – 447с.
6. Бенвенист Э. Общая лингвистика. / Э. Бенвенист; пер. с фр. – М. : Прогресс, 1984. – 170 с.
7. Береговская Э. М. Движение в лексическом составе французского арго с середины XIX в. до середины XX-го века / Э. М. Береговская // Проблемы диахронии в изучении романских языков. – Минск.: Квадрограф, 1967. – С. 111-115.
8. Борботько В. Г. Элементы теории дискурса: Учебное пособие / В. Г. Борботько. – Грозный: Чечено-Ингушский государственный университет им. Л. Н.Толстого, 1981. – 113 с.
9. Вахитов Л. Верлан – продуктивный способ образования современной французской арготической лексики / Л. Вахитов // Теория поля в современном языкознании. – Уфа: Китап, 2002. – 115 с.
10. Волкова З. Н. Истоки французского литературного языка / З. Н. Волкова. – М.: Высшая школа, 1983. – 215 с.
11. Гак В. Г. Введение во французскую филологию / В.Г. Гак. – М.: Просвещение, 1977. – 184 с.

12. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 137 с.
13. Дайк Т. А., ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А Дайк. Пер. с англ.: Сб. работ, сост. В. В. Петров под ред. В. И. Герасимова: Вступ. ст. Ю. Н. Караулова и В. В. Петрова. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
14. Долинин К. А. Стилистика французского языка / К. А. Долинин. – М.: Просвещение, – 1987. – 304 с.
15. Елистратов В. С. Арго и культура / В.С. Елистратов. – М.: МГУ, 1995. – 231 с.
16. Интерпретация политического дискурса в СМИ / Под ред. М. Н. Володиной // Язык средств массовой информации: Учебное пособие для вузов. – М.: Академический проект, 2008. – С.374-393.
17. Ишмуратов А. Т. Логико-когнитивный анализ онтологии дискурса / А. Т. Ишмуратов // Рациональность и семиотика дискурса. Сб. трудов // АНУ Институт Ф-и. – К.: Наук. Думка, 1994. – 252 с.
18. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальные диалекты / В. М. Жирмунский. – Б.: Наука, 1936. – 215 с.
19. Каменская О. В. Текст и коммуникация / О. В. Каменская. – М.: Высш. Шк., 1990. – 151с.
20. Катагощина Н. А. Как образуются слова во французском языке / Н. А. Катагощина. – М.: Просвещение, 1980. – 316 с.
21. Катагощина Н. А. О современном французском произношении / Н. А. Катагощина. – М.: Наука, 1974. – 338 с.
22. Кудрявцева К. Ф. Некоторые регулярности перемещения французской арготической и жаргонной лексики от периферии к центру лексической системы языка / К. Ф. Кудрявцева // Вестник ЛГУ. – 1984. – Вып.4. – №20. – С. 80-84

23. Лабов У. Исследование языка в его социальном контексте / У. Лабов // Новое в лингвистике, вып. 7. – М.: Прогресс, 1975. – С. 152-216.
24. Левин В. Д. О месте художественной литературы в системе стилей национального языка / В. Д. Левин // Вопросы культуры речи. – М., 1955. – Вып. 1. – С. 99.
25. Лингвистический энциклопедический словарь / под общ. ред. В. Н. Ярцевой. – М.: Сов. Энциклопедия, 1990. – 455 с.
26. Лопатникова Н. Н. Некоторые тенденции развития лексической системы современного французского языка / Н. Н. Лопатникова. – М.: АББ, 2003. – 109 с.
27. Матвеева Т. В. Функциональные стили в аспекте текстовых категорий / Т. В. Матвеева. – Свердловск: Изд-во Урал. ГУ, 1990. – 172 с.
28. Морен Э. Н. Стилистика современного французского языка: учеб. пособие для ин-в и фак. иностр. яз. / Э. Н. Морен. – М.: Высш. шк., 1970. – 262 с.
29. Степанов О. В. Роль метафоры в создании языковой картины мира арготирующих (на материале французского языка) / О. В. Степанов // Культурные слои во фразеологизмах и дискурсивных практиках. – М.: АББ, 2004. – С. 215-217.
30. Степенюв Ю. С. Основы общего языкознания / Ю. С. Степенюв. – М.: Просвещение, 1978. – 213 с.
31. Тархов В. А. Хрестоматия по лексикологии французского языка / В. А. Тархов. – Л.: Просвещение, 1972. – 140 с.
32. Франсуа-Жежер Д. Французское арго: сосуществование // Проблемы социального разноречия / Д. Франсуа-Жежер. – Смоленск: Свиток, 1995. – 110 с.
33. Фуко М. Археология знания: Пер. с фр. / Общ. ред. Б. Левченко. – К., 1996. – 208 с.

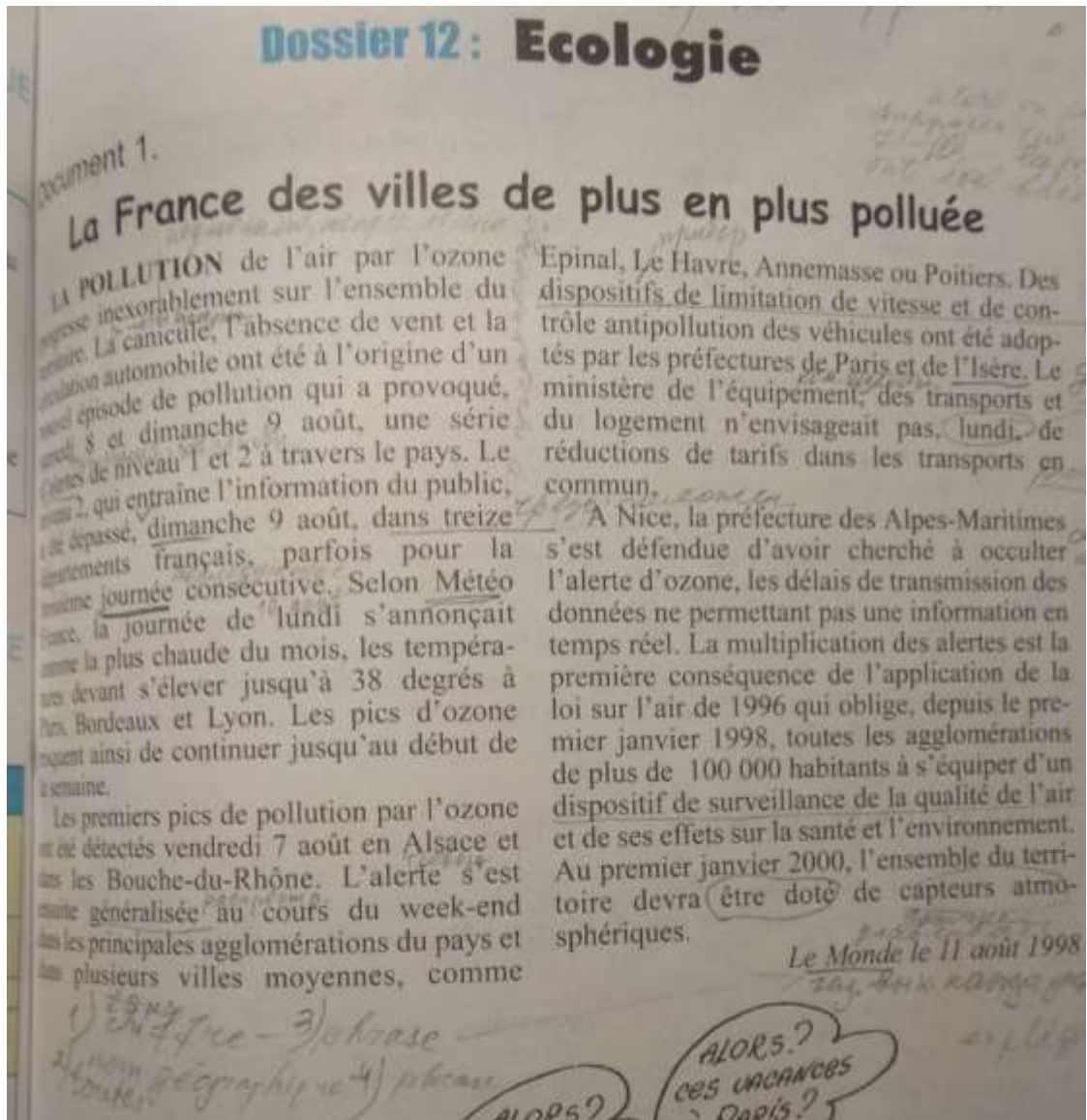
34. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность. – М., 1992. – 224 с.
35. Чернявская В. Е. От анализа текста к анализу дискурса: немецкая школа дискурсивного анализа// Филологические науки. – 2003. – №3. – С. 68-73.
36. Шигаревская Н. А. Новое в современном французском синтаксисе: пособие для учителей французского языка ср. шк. / Н. А. Шигаревская. — М.: Просвещение, 1977. – 201 с.
37. Bloom L. Transcription and coding for child language research / L. Bloom // Talking Data: Transcription and Coding in Discourse Research. – Hillsdale, 1993. – P. 149-166.
38. Calvet L.-J. L'argot / L.-J. Calvet. – P.: Presse Universitaire de France, 1999. – 127 p.
39. Claret J. Le choix des mots / J. Claret. – P.: Larousse, 1976. – 126 p.
40. Colin J.-P. Dictionnaire de l'argot franfais et de ses origines / J.-P. Colin, J.-P. Mevel, Ch. Leclere. – P.: Larousse, 2002. – 903 p.
41. Dauzat A. Les argots. Caracteres, evolution, influence / A. Dauzat. – P.: Larousse, 1956. – 189 p.
42. Elle. – 2010. – № 2, 7, 14 – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm
43. Guiraud P. L'argot / P. Guiraud. – P.: Larousse, 1963. – 320 p.
44. Guiraud P. Patois et dialectes francais / P. Guiraud. – P.: Larousse, 1978. – 540 p.
45. Le Monde. – 2011 – № 2, 5, 10 - [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm
46. Le Nouvel Observateur. - 2009 – № 1, 4, 8 - [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm
47. Marie-Claire. – 2011 – № 10, 12 - [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm

48. Paris Match. – 2010 – № 1, 2, 5 - [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm
49. Sauvageot A. Français d'hier au français de demain / A. Sauvageot. – P.: Larousse, 1978. – 304 p.
50. Vogue. – 2010 – № 1, 2. 6 - [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.lexilogos.com/presse_infos.htm

ДОДАТКИ

Додаток А

Розмовний варіант	Літературний	переклад
La dèche	manque d'argent	брак грошей
Une clope	Cigarette	цигарки
Le fric / le pognon / le bl	l'argent	гроші
Balles	des euros	євро
Des fringues	des vêtements	речі, одяг
Cool	agréable, détendu, chouette	приємний, милий
Look	Air	імідж, вигляд
Un mec	un homme, un individu, un type	чоловік, молодий чоловік
Une tignasse	chevelure, cheveux	шевелюра, волосся
Une tronche	Un visage, une figure	обличчя, пика
Un gosse / un môme	un enfant	дитина
Un flic	un policier	поліцейський
Raconter des salades / conneries	raconter des bêtises	казати дурниці
Une bagnole	une voiture	машина
Bouffer	Manger	їсти
Un resto	un restaurant	ресторан
Vachement	très	дуже

Document 3.

Les usines s'essouffent, les poumons respirent

Voilà une bonne nouvelle en provenance de l'Institut des Statistiques : le taux de pollution atmosphérique en Ukraine a diminué de moitié en sept ans. Les écologistes, ainsi que les ingénieurs et les scientifiques qui ont adopté des technologies plus favorables à l'environnement, y sont sans doute pour quelque chose. Mais cette amélioration écologique a une autre explication qui est loin d'être aussi positive : elle a en fait pour origine la crise économique actuelle. Les usines ne fonctionnent plus, tout simplement. En d'autres termes, les cheminées ne vomissent plus leurs fumées toxiques.

La Crimée semble être la région la plus polluée. Le taux de pollution atmosphérique y a en effet été divisé par cinq. Dans les régions de Mykolaïv, d'Odessa, de Ternopil et de Khmelnytsky, ce même taux est aujourd'hui quatre fois inférieur à son niveau de 1990. Mais certains secteurs restent malheureusement à la traîne par rapport à la tendance générale, en particulier dans le domaine de l'énergie, dans l'industrie pétrochimique et celle du gaz, où la pollution a augmenté dans une entreprise sur quatre. La plupart des usines présentant des risques écologiques sont réparties dans les régions de Donetsk et

de Dnipropetrovsk. De manière plus générale, on peut affirmer que le Dniepr est la région la plus polluée de toute l'Ukraine ; cette zone représente en effet 40 % de la pollution globale du pays.

La situation dans les environs de Kyïv est loin d'être sans nuages. La pollution atmosphérique n'a cessé d'y croître au cours des sept dernières années — plus 12 % en tout. Les spécialistes estiment que cette augmentation du taux de pollution dans et autour de la capitale est liée à l'utilisation du mazout comme fioul domestique.

Le record de pollution de toutes les villes d'Ukraine est détenu sans gloire par Kryvyi-Rig. Le taux a certes considérablement baissé, mais il reste le plus fort du pays. Donetsk et Marioupol se disputent respectivement les deuxième et troisième places. Et la ville la plus propre d'Ukraine ? C'est la paisible Oujgorod, mais, avec les chiffres impressionnants présentés par la Crimée, elle pourrait se voir ravir par Yalta son titre enviable.

Tétiana Boutousova
COURRIER INTERNATIONAL
du 2 au 8 octobre 1997

L'amour avec un grand « A »

1. 🎧 Écoutez.

Dans une station de radio.

– Nous avons en ligne Ariane, une jeune auditrice du Plessis-Robinson. Bonsoir, Ariane !

– Bonsoir, Macha ! Je suis contente de pouvoir enfin vous parler. Je vous écoute presque tous les soirs.

– Merci, Ariane ! Alors, explique-nous ton problème.

– Ben voilà... Je suis très amoureuse d'un garçon que j'ai rencontré il y a trois mois. Le problème, c'est qu'il retourne dans son pays parce qu'il a fini ses études et qu'il a une proposition de travail... et il aimerait que je le suive.

– Tes parents sont au courant ?

– Ben, non, j'ai peur qu'ils réagissent mal, alors je ne leur en ai pas encore parlé.

– Il faudrait que tu le fasses... Tu ne peux pas partir sans que tes parents le sachent !

– Oui, je sais... Mais c'est aussi que je ne suis pas sûre de vouloir partir. Enfin... je partrais bien mais à condition que je puisse continuer mes études. Je ne veux pas me retrouver au Portugal loin de mes amis, de ma famille.

– Tu as raison, il vaut mieux que tu réfléchisses, avant de prendre une décision.

– Oui, mais il ne comprend pas que je ne sois pas enthousiaste et il croit que je ne l'aime plus...

– Ce serait bien que tu te renseignes pour savoir s'il est possible de continuer tes études au Portugal. C'est important que tu lui montres que tu es prête à le suivre, mais pas à n'importe quel prix. Je suis sûre qu'il finira par comprendre. Aie confiance !

b) En groupe de 4, imaginez puis jouez une scène qui présente une publicité pour un plat ukrainien. N'oubliez pas de donner la recette de ce plat.

– Exemple d'une recette de bortsch, simple à réaliser : Versez 2 litres d'eau dans une grande cocotte et placez-y la viande (1 kg du porc coupé en morceau). Portez lentement à ébullition. Salez et poivrez le liquide de cuisson. Pendant ce temps, pelez les betteraves (500 g), les pommes de terre (5), les carottes (4). Coupez les betteraves et les carottes en de très fines lamelles, les pommes de terre en deux, rincez et coupez finement le chou (1 chou blanc). Hachez l'oignon (1) et écrasez l'ail (2 gousses) et le lard (une cuillère). Faites fondre le beurre (50 g) dans une petite poêle et faites-y revenir la betterave, la carotte et l'oignon. Faites dorer le tout avec 2-3 cuillères à soupe de concentré de tomates 10 minutes à feu doux. Laissez cuire la viande pendant 3 heures à feu doux. Au bout d'une heure, ajoutez le chou et les pommes de terre. Dans 15 minutes, noyez la petite poêle (déjà refroidie) dans le bouillon et versez-y son contenu. Faites cuire le tout encore 10 minutes. Ajoutez l'ail et le lard écrasés. Fermez le couvercle et arrêtez le feu. Dernier conseil : laissez reposer le bortsch pendant 30 minutes. Servez avec de la crème fraîche (une cuillère par assiette) ! Prévoyez éventuellement des pampouchky – petits pains frais qui accompagne le bortsch.

c) Vous pouvez utiliser les plats suivants de la liste.

- **Varenyky**– sorte de raviolis fourrés de fromage frais ou fruits. Servis avec de la crème fraîche.
- **Pampouchky**– petits pains frais qui accompagne le bortsch.

7. Lisez le texte et faites les devoirs qui le suivent.

Douce France, cher pays de nos vacances ...

Temps de travail, durée des congés, temps libre... Nous sommes au cœur d'un vrai débat de société. Et nos vacances dans tout cela ?

Depuis une trentaine d'années, le nombre des vacanciers français a doublé et leurs habitudes se sont transformées. Les premiers congés payés, en 1936 étaient plus un effet d'annonce qu'un phénomène de masse. À l'époque, si on avait des jours de vacances, il fallait avoir les moyens de partir. Ce n'est qu'après la Libération que le vacancier est entré dans la peau du personnage rougi par ses premiers coups de soleil, une glacière dans une main, un parasol dans l'autre, photographié avec femme et enfants devant sa caravane. Aujourd'hui, le vacancier est devenu un professionnel, un consommateur qui s'évade souvent, quelle que soit la période de l'année, même si les mois de juillet et août restent les périodes les plus fréquentées.

Mais les destinations sont devenues plus proches, plus originales aussi. Quatre Français sur dix choisissent de rester en France, loin du bruit, du stress et de la pollution des villes. Selon un récent sondage, 35 % des Français privilégient la découverte de la nature pendant leurs vacances, même si un séjour à la mer, reposant et adapté aux enfants, séduit plus particulièrement les moins de 35 ans et les couples avec de jeunes enfants.